

МИХАИЛ М. ОБРЕНОВИЋ III

по милости Божијој и вољи народа

КЊАЗ СРПСКИ

ПРОГЛАШАВАМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ ДРЖАВНИ САВЕТ РЕШИО, И
ДА СМО МИ ОДОБРИЛИ И ОДОБРАВАМО:

ЗАКОН

О УСТРОЈСТВУ ОПШТИНА И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

I

О општинама у опште

Чл. 1.

У књажеству Србији општине су двојаке: варошке и селске.

Прописи, постављени у овоме закону за варошке општине, важе и за општине по варошицама, с разликама, које су ниже на свом месту означене.

Чл. 2.

Све вароши, варошице и сва села, која сама за себе, или у свези с другим селима и засеоцима имају своју особиту општинску управу, остају и даље као општине и задржавају своје називе као вароши, варошице, села и засеоци.

Чл. 3.

Две или више општина могу се у једну општину спојити или:

1., кад то оне саме зажеде, или

2., кад власт пареди.

У првом случају морају се општине најпре саме између себе погодити, како да у будуће притежавају и уживају општинска добра, па пошто то учине, изјављују својој непосредној надзорној власти преко својих судова жељу ради спојења, а надзорна власт достављаће те изјаве својим путем министру унутрашњих дела.

У другом случају сама ће власт учинити шта треба, те да се општине уједно споје; но ако дотичне општине саме не пристану да се и њихово посебно општинско имање уједно састави, тада имање сваке поједине општине остаје и даље раздвојено.

Власт само онда наређује, да се две или више општина уједно слију, кад се пађе, да поједина општина није у стању тачно отпирављати општинске послове и вршити јавне дужности, које општине имају, било што је у којој општини број житеља врло мали, било из ког другог узрока.

Чл. 4.

Два или више села, која у скупу једну општину сачињавају, могу се раздвојити у засебне општине, такође или по жељи својих житеља, или према потреби, по наређењу власти, на онај исти начин, који је у чл. 3. изложен.

Али пре него се таква села раздвоје у засебне општине, морају се житељи истих села сагласити, како ће нове општине стојати међу собом, што се тиче општинског атара и уживања општинских добара.

Чл. 5.

Подизање нове и укидање које од постојећих општина, наређује се књажевским указом, на предлог министра унутрашњих дела.

Чл. 6.

Одвајање појединих села и засеока од једне општине и придавање другој одобрава, а према потреби и наређује министар унутрашњих дела. Ово одвајање појединих села једне општине и придавање којој другој, свагда ће се обнародовати у званичним новинама.

Што се тиче посебног имања тога села или засеока, које се од једне општине одваја и другој додаје, има се онако исто поступити у томе, као што је горе у чл. 3. за општине казано.

Чл. 7.

Свака општина има свој простор, на који се простире њена општинска власт. Простор тај зове се општински атар.

Свако непокретно добро мора припадати атару неке општине, па по томе свако подлежи којој општинској власти.

Но не подлеже општинској власти она места, оне зграде и ови простори, који су непосредно под којом државном влашћу.

Ако се између две или више општина породи распра о атару, надлежна полицајна власт, по саслушању дотичних страна, и по надлежном извиђењу решава ствар. Незадовољна страна може се против тога жалити вишој полицајној власти. Решењем министра унутрашњих дела наређује се, који се правац има сматрати за границу истих општина, докле незадовољна страна код надлежног суда не докаже своје јаче право (§ 434. тачка 2. законика о поступку судском у грађанским парницама.)

Овако се исто поступа и у расправама око атара између појединих села и засеока.

Чл. 8.

Сваки српски поданик мора бити примљен за члана општине :

1., ако је пунолетан и ако има право располагати собом и својим имањем;

2., ако му није ни полицајном влашћу ни другим законим наређењима забрањено живити у дотичној општини;

3., ако у општини, где жели да постане члан, стално живи две године, па ако за то време није уживао никакву милостињу за своје издржање, ма из каквог фонда;

4., ако је за те две године (3. тачка) уредно плаћао државни порез и општинске приресе;

5., ако је пре једне године купио, добио, наследио или иначе добавио у општини какво непокретно добро;

6., ако од једне године има у општини трговину или ради занат, или иначе има занимање, законом дозвољено;

7., ако је доброг владања.

Својства под 1., 2. и 7. мора имати сваки, који жели да постане члан општине, и у случају да се роди сумња, сам набавља потребне му доказе.

Узима се да нису доброг владања:

а., они, који су били осуђивани судом за проста злочинства и преступљења;

б., који се налазе под ислеђењем ради таквих злочинства и преступљења;

в., који су судом суђени због простих злочинства или преступљења, из користољубија учињених, па су из недостатка довољних доказа ослобођени, док се са свим не оперу и за невине не огласе;

г., који су у течају од две последње године дана три пут полицајно кажњени за истуђења против морала, или за крађу, преваре, утаје и овим подобна безчастећа дела.

Чл. 9.

Државни чиновници, свештена лица и учитељи по закону су чланови у општини, где служе или где станују.

Исто тако и они, који се приме у српско поданство по закону, постају чланови у општини, где положи заклетву, или куда их упути државна власт.

Чл. 10.

Христијани из турских области примају се за чланове под условима, који су за српске поданике у члану 8. изложени.

Чл. 11.

Послови, који се имају у општини да раде, свршавају се или у

- 1., општинском збору; или
- 2., општинском суду; или на послетку
- 3., општинском одбору, у границама овим законом прописаним.

Чл. 12.

Свака општина има свога кмета, који је прво лице и највиша власт у општини. Под његовим председништвом врше се сви послови општински. Где је једна општина састављена из више села, ту кмет у сваком селу, осим онога, где он стањује, има свога помоћника.

II

О п ш т и н с к и з б о р

Чл. 13.

Општински збор свршава следеће послове:

- 1., Бира посланике и поверенике за народну скупштину.
- 2., Бира одборнике и њихове замењенике.
- 3., Даје миљење о томе, да ли да се општина, село и засеок сајузи са којом другом општином.

4., даје мњење о свима предметима, које му упути надзорна власт, или општински суд.

О скуповима селским министар унутрашњих дела издаће особено упутство.

По селским општинама може општински суд и онда сазвати збор, кад треба да се што обзнави, а пађе се, да ће се то најбоље моћи учинити у збору.

Кад има који од предпаведених послова у збору да се сврши, онда се збор овагда скупља на позив општинског суда.

Чл. 14.

На општинском збору имају право гласања :

1., У селским општинама :

Сви пунолетни чланови општине, који нису под туторством или старатељством, нити су као слуге под платом код других, као што су: шегрти, калфе, и други, који бећарски данак плаћају.

2., У општинама по варошима и варошицама :

Сви они, који поред својства изложених у тачци 1. за селске општине, још потпуни данак од шест талира плаћају, по закону од 2. Октобра 1864. године.

Чл. 15.

Официри и војници стајаће војске не учествују у саветовању општинског збора.

Чл. 16.

Напротив немају право гласања на општинском збору :

1., они, који су осуђени због злочинства, докле своја права не поврате, или кад су лишени грађанске чести, за време пресудом одређено, као и они, који су осуђени због преступљења или иступљења безчастећих и јавни морал вређајућих, док не прође година дана, од дана издржане казни.

2., који се налазе под кривичним ислеђењем за дела под 1. наведепа.

3., који су пали под стециште, за време док стециште траје, и док се не прогласе за невинце.

4., који су под полицајним надзором;

5., који за читаву годину дугују државни порез.

Ко има право бирати посланике и поверенике за народну скупштину, одређује закон о скупштини.

Чл. 17.

На збор, који ће се сазвати начином, како је где уобичајено, обвезани су долазити сви, који имају право гласања.

Чл. 18.

Да општински збор може свршити посао, ради кога је сазван, потребно је да на збор дође најмање трећина гласача.

Ако на збор не дође ни трећина гласача, председатељ општинског суда сазваће ког другог дана збор на ново, и тада ће свршити посао они, који на збор дођу, а у протоколу ће се завести, на који је начин посао свршен.

Чл. 19.

Кмет као председатељ општинског суда отвара збор и председава у истом, осим кад има да се бира кмет, у ком случају председаваће у збору најстарији по годинама одборник.

Ради прикупљања и пребројавања гласова приликом гласања председатељ одређује два одборника, или два члана гласача.

Председатељ даје на знање надзорној власти, кога ће се дана збор скупити.

Чл. 20.

На збору сваки гласач даје лично свој глас.

Сваки члан гласач исказује слободно своје мишљење о ономе, о чему се у збору ради; али се не допушта, да је-дан другом утиче у реч, да прави у збору неред, или да говори речи, које другог вређају или које су иначе неу-чтивне и забрањене.

Председатељ има право, а и дужност опоменути свакога гласача на ред и учтивост, а и из збора удалити свакога, који би и после учињене опомене продужио правити неред или кога вређати.

Догоди ли се у збору већи неред, па га председатељ не може да стиса, он распушта збор и о томе извештава своју надзорну власт, а дотично лице према величини и свој-ству кривице, може узети на одговор.

Чл. 21.

Кад се на збору бирају општински одборници (чл. 13. тач. 2.), или кад се збор саветује о ком другом предмету (чл. 13. тач. 3. и 4.), онда се узима, да је оно свршено, на шта пристане половина гласача на збору и један више. Но ако при избору општинских одборника не буде ове свршене већине, онда ће се сматрати, да су они изабрани, који добију односно највише гласова.

Што се тиче избора посланика за народну скупштину, о томе важи закон скупштински.

III

Општински суд

Чл. 22.

Општински је суд прва непосредна местна власт, којој је дужност с једне стране законе прописе и наредбе власти

у извршење приводити, а с друге опет сам, или у договору са општинским одбором, по прописима овог закона, општинске интересе потпомагати и чувати.

Чл. 23.

У општинском суду ради кмет као председатељ са два члана. Општинском суду има се према потреби дати у помоћ један или више писара.

У вароши Београду, као и у осталим већим окружним варошима, где би било потребе поделити их на одељења (квартове), министар унутрашњих дела одобрава, да се за свако такво одељење постави помоћник кметовски с правима и дужностима изложеним у члану 40. и 41.

Чл. 24.

У вароши Београду, као и у свима окружним варошима и у варошицама кмета и чланове општинског суда бира општински одбор на неопредељено време. Општински одбор бира и кметовске помоћнике, такође на неопредељено време, у оним варошима, које би биле на одељења подељене (чл. 23.)

Чл. 25.

Кмета и чланове општинског суда по селским општинама бирају исто тако на неопредељено време повереници, који ће се имати из целе општине најпре изабрати.

Сваком таком приликом бира се по дванајест повереника у општинама, које не би више од триста пореских глава имале, а где више буде, изабраће се на сваких сто пореских глава, којих би преко оних триста глава било, по четири повереника више.

Чл. 26.

Ако је селска општина састављена из више села, повереници свију села укупно бирају кмета општинског, а пове-

репици сваког села посебице осим онога, где станује кмет општински, бирају себи кметовске помоћнике.

Приликом сваког таког бирања има свако село изабрати за себе по дванајест повереника.

Одбор општински у варошима, које су на одељења подељене, а повереници у селским општинама, које су из више села састављене, приликом избора кметовских помоћника одређују, који ће од њих бити у исто време и чланови општинског суда. Где у оваким варошким и селским општинама не би било толико кметовских помоћника, колико је пужно чланова општинског суда, онда лице, које се има изабрати, да се допуни број чланова општинског суда, бира се на онај исти начин као и кмет општински.

Чл. 27.

Ако у којој општини или селу, ма из ког узрока неће да бирају поверенике (чл. 25. и 26.), или ови оцет кмета, чланове општинског суда или помоћнике кметовске, онда сама непосредна власт чини избор, па за оне, за које она сама избор не одобрава, подноси учињени избор на одобрење надлежној власти, које важи и за вароши и варошице.

Но овај избор власти остаје само донде, док дотична општина не изјави жељу, да избор по пропису учини.

Чл. 28.

Сваки, који је за кмета, члана општинског суда или помоћника кметовског изабран и потврђен, или влашћу постављен (чл. 27.), мора најмање годину дана служити, по истеку кога времена, као и онда, ако би међу тим и пре истека године наступили узроци, због којих се по чл. 58. не мора примити избора, може дати оставку на званије, која се подноси на уважење оној власти, која сам избор одобрава.

Чл. 29.

За кмета, чланове општинског суда и помоћнике кметовске могу бити изабрани они чланови општине или села, који могу бити одборници (чл. 52.)

Сваки члан општине дужан је примити се дужности, за коју је изабран или одређен.

Ко не мора примити се да буде одборник (чл. 58.), тај се не мора примити ни да буде кмет или члан општинског суда или помоћник кметовски.

Кад се изабрани или влашћу одређени, кога од помених општинских званија неће да прими, дужан је тога ради најдаље за осам дана, после саопштеног му избора, поднети молбу оној власти, која одобрава избор тога званија, (чл. 31.), с означењем узрока, због којих се не ће да прими избора.

Према важности разлога, дотична ће власт или молбу уважити, у ком се случају има нов избор учинити, или молитеља решењем одбити. У последњем случају дужно је исто лице примити се званија, за које је изабрано или одређено, које ако не би и после добијеног решења хтело учинити, непосредно надзорна власт изриче над њим, на корист општинске касе, новчану казну у селским општинама и селима до пет талира, а у општинама по варошима и варошицама до тридесет талира. Но ако се и после ове казни не хтедне примити тог званија, надзорна власт осудиће га у селским општинама и селима да плати од пет до тридесет талира, а у варошима и варошицама од тридесет до сто двадесет талира.

Чл. 30.

У општинском суду као председатељ и чланови истога не могу бити :

1., два или више лица, која стоје међу собом у свези сродства до трећег степена ;

2., државни чиновници у служби налазећи се, као и пензионери и свештеници и учитељи;

3., официри и војници стојеће војске.

Онај, који је једном био кмет, или члан општинског суда, или помоћник кметовски, па је из истог звања из каквих узрока отпуштен, не може се на ново бирати, док не протеку три године, од времена од како је отпуштен.

Чл. 31.

Избор кмета, чланова општинског суда и помоћника кметовских чини се у присуству надзорне власти, која сама одобрава избор чланова општинског суда и помоћника кметовских, а избор кмета у варошицама и селима подноси на одобрење окружном началничеству. Избор пак кмета у Београду и другим окружним варошима подноси се на одобрење министру унутрашњих дела.

Власт надзорна, која је надлежна да одобри избор помоћника кметовских, надлежна је и за то, да одобри избор осталих као чланова општинског суда (чл. 26.)

Чл. 32.

Председатељ и чланови општинског суда, и помоћници кметовски (чл. 26.) полажу пред надлежним полицајним чиновником ову заклетву: „Ја Н. Н. заклињем се јединим Богом, да ћу владајућем Књазу Н. Н. и отечеству веран бити, да ћу дужности мога звања тачно отпављати и општинске и државне интересе савестно заступати, тако ми Бог помогао.“

Чл. 33.

Општинском суду предају се у дужност и полицајни послови у општини.

Но у колико би у којој општини, према околностима, немогуће било вршење полицајних послова, књаз може, на

предлог министра унутрашњих дела , управу местном полицијом предати државној власти.

За варош Београд остају у важности сва дојаконша закона правила и наређења у смотрењу управе полицијом.

Чл. 34.

Општински суд упражњавајући полицајну власт , врши следеће послове :

1., стара се о чистоти у месту и околини.

2., стара се о безбедности лица и имања у општини.

3., води надзор над општинским и државним зградама, које се у општини налазе и које су његовој бризи поверене.

4., стара се о добром одржавању Ђуприја, друмова, о обалама река и потока.

5., стара се о предупређењу пожара и о средствима за гашења.

6., стара се о одржању здравља људи и стоке у општини.

7., води надзор о разним мерама, којима се служе трговци и други људи, који на меру што продају, и у опште да се преваре не догађају.

8., надзирава над механама, кафанама, гостионицама, да ли се извршују прописана правила.

9., води бригу, да ко не даје повода и не иде на руку развратности и скаредности, па све што је противу морала и благих обичаја има да отклони.

10., представља државним властима своје сажитеље, који желе добити путне исправе за стране државе.

11., води списак странаца.

12., надзирава над лицима, која су од суда, или од полицајне власти стављена под надзор, а за лица поквареног и неморалног владања чини, сходно закону, надлежне кораке.

13., стара се о томе, да у општини не буде просјака и беспосличара.

14., настојава, да родитељи своју децу у школу шаљу.

Чл. 35.

Општински суд, као власт општинска, која има да заступа и чува општинске интересе, ради следеће послове:

1., бира писара и друге званичнике општинског суда, и предлаже их на потврђење непосредно надзорној власти.

Избор лекара и инжењера подноси се на одобрење надлежном министру.

2., управља општинским имањем, старајући се да се што од истога не окрњи, не умали и не уништи.

3., располаже општинским приходима.

4., предлаже општинском одбору суму, која је потребна да се као прирез покупи, па у сагласију са одбором располаже исти, као и друге општинске терете, на поједине житеље.

5., води рачун о свима приходима општинским.

6., води бригу о сиротињи општинској.

7., надзирава над туторима, који рукују са пупилним имањем, па кад примети да тутори несавестно поступају са пупилама и њиховим имањем, извештава о томе надзорну власт.

8., даје сведочапства о владању појединих житеља општине, о њиховом стању, имању, средству, и о другим њиховим личним одношењима.

9., уверава се, да ли се протоколи крштених, венчаних и умрлих уредно воде.

У селским општинама ово ради надзорна власт.

10., садејствује при пропису житељства са државним властима. Води тачно списак чланова своје општине, списак лица способних за гласање на збору, као и списак оних лица, која су дужна порез плаћати.

11., чува сва општинска писма , акта , књиге и томе подобно.

12., издаје сведочанство о томе, да је неко жив, да се налази у општини и тим подобно.

13., управља општинском поштом, помоћу које стоји општина у поштанској свези са другим суседним општинама.

Како ће се вршити послови општинске поште , о томе ће министар унутрашњих дела издати особено упутство.

14., прима и отпушта општинске служитеље.

Чл. 36.

У колико би општински суд за извршење својих наредба, изданих у границама закона, имао и силу употребити, може то учинити према ономе , ко би се томе противио , или то не би хтео испунити, и то ће свагда бити на рачун и трошак онога, који није испунио наредбу општинског суда.

Чл. 37.

Општински суд саставља и подноси општинском одбору рачуне о управи општинских добара и о општинским приходима и расходима.

Овакви рачуни шаљу се надзорној власти , заједно са примедбама одбора о истим, ако би каквих било.

Чл. 38.

Општински суд у окружним варошима, варошицама и у селима, где министар финансије нареди, приликом полагања рачуна одбору, предлаже му уједно и буџет прихода и расхода за идућу рачунску годину.

Ако се из буџета увиди, да редовни приходи општински нису довољни, да се подмире општински трошкови, суд ће предложити, да се сума у колико не достаје до подмирења општинских трошкова надокнади прирезом.

Ако одбор поднесени буџет одобри, али не одобри да се известни издатци прирезом подмире, назначиће начин, како мисли да се ови издатци подмирени могу; не одобри ли пак и саме неке издатке, назначиће зашто их не одобрава, и општински суд, поред спровода буџета, поднеће све те примедбе одбора, као и своје разлоге, зашто налази, да су одбором неодобрени издатци нужни, надзорној власти, која ако нађе предлог суда за уместан, а недостатак, који је за подмирење расхода нуждан, превазилази суму, коју надзорна власт може сама да одобри, подноси ствар министру финансије на одобрење.

Овако се исто има поступати и онда, кад би се мимо буџета какви изванредни издатци имали чинити, па на то неби хтео да пристане општински одбор.

Чл. 39.

Општински суд у варошима и варошицама држаће недељно најмање два пута, а у селима један пут редовна заседања, и дане, у које ће ова заседања држати, назначиће још у почетку сваке године. Но осим ових редовних заседања, може и ванредна држати свагда, кад председатељ за нужно нађе и заседање нареди.

Чл. 40.

У време, кад нема заседања, председатељ и чланови општинског суда, врше сваки за себе послове, који су распоредом или председатељем означени, у колико су ти послови приуговорљиви за даље саветовање суда, или у колико се тиче извршења оног, што је суд или одбор решио.

Чл. 41.

Кад се општина састоји из више села, прва је местна власт у селу, где је кмет, општински кмет (председатељ општинског суда), а у другим селима помоћници кметовски.

Кмет и помоћник, или помоћници кметовски, сваки у своме селу, са два честна сељака, који су кућне старешине, извиђа потрице, које не износе више од сто гроша чаршијских, и одређује накнаду штете и казну за кривца, ако томе има места.

Потрице пак преко сто гроша чаршијских, па до пет стотина гроша чаршијских, извиђа општински суд.

Кмет и помоћник, или помоћници кметовски, сваки у своме селу, помирљиво расправља тербе, које би се породиле између житеља, због њива, крчевина, забрана и других оваког рода потраживања. Но поравнења пред кметом учињена, само се онда силом власти извршују, ако су и од општинског суда потврђена.

Кмет и помоћник, или помоћници кметовски, сваки у своме селу, извршује све наредбе, које добије од општинског суда, стара се, сходно правилима и добивеним упутствима, да се отклони свака штета и опасност личности и имања, и све што би могло мир и поредак нарушити у селу и казни оне, који се покажу непослушни, било, кад би што нареди, било кад извршава наредбе општинске власти.

Непослушног може ма ко од њих осудити на затвор до двадесет и четири сата, или ва бој од 5 до 10 удараца, или од једног до шест цванцика новчане казни, пошто претходно призове бар два одлична сељана, кућне старешине, и у присуству њином ствар извиди и пресуду изрече.

Пресуда кмета одмах се извршује.

Кмет и помоћник, или помоћници кметовски о свима својим пресудама извештавају у одређено време општински суд, који има право надзора, и коме су они одговорни, ако учине какову противузаконост, а председатељ општинског суда, као и чланови, ако би у исто време били и кметовски помоћници, одговорни су непосредно надзорној државној власти за противузаконости, ако би какве учинили.

Чл. 42.

Руковање са општинским приходима у општинама, где нема парочитог лица као рачуноводитеља, може општински суд, по одобрењу одбора, поверити једном од чланова општинског суда, или ком другом општинском званичнику.

Начин вођења рачуна и начин надзора ових рачуна прописује министар финансије.

Чл. 43.

Председатељ са два члана суда општинског суда онима, који учине што било против општинских наређења, или других прописа државне власти. Он наређује, да се ко узме на одговор и под званично ислеђење за дела забрањена и према потреби упућује или шаље надзорној власти.

Кмет као председатељ општинског суда извршује закључења општинског одбора, но у случају ако нађе, да решења општинског одбора нису законима саобразна, или да вређају општински или државни интерес, он их задржава од извршења и враћа их одбору на нови претрес, показујући му у једно узрок, зашто се не могу извршити. Остане ли одбор ипак при своме закључењу, онда упућује кмета, да ствар поднесе државној власти на решење, ако се суд разлозима одбора ипак не нађе убеђен.

Чл. 44.

Општински суд решава по вишини гласова.

Но закључење општинског суда, за које председатељ нађе:

- 1., да прелази круг делања општинског суда;
- 2., да су противна законима и законим наредбама власти, — подноси председатељ пре извршења са својим примедбама на решење надзорној власти.

Чл. 45.

Особени знакови одређују круг и пачни делања општинских судова у грађанским и кривичним предметима.

Чл. 46.

Председатељ општинског суда, осим означених послова, има јошт и ово да врши :

1., Он прима и отвара писма на општински суд управљена. Сви се послови преко њега достављају општинском суду, одбору или збору, и он је дужан све наредбе надзорне власти саспхитати општинском суду, одбору или збору, у колико коме треба да се то саопшти, и стара се о извршењу њиховом.

2., он чува при себи општински печат и удара га на писмена, што се од стране општинске власти издају.

3., он потписује писма, која се од стране општинске власти шаљу или издају.

4., он надзирава, да се сви послови у општини тачно врше, одговоран је за све неуредности, узима на одговор оне, који неуредно, небрежљиво и неискрено отиравају послове, и према томе чини даље нужне кораке.

5., председатељ општинског суда у варошима и варошицама може општинске званичнике дисциплинарно казнити : укором, или губитком плате до осам дана. Кад председатељ нађе, да који од званичника општинских већу од ове казне заслужује, он представља ствар надзорној власти.

6., у хитним случајима он сам предузима и паређује потребне мере, да се отклопи свака несрећа или штета.

Чл. 47.

Председатељ и чланови општинског суда не могу се удавити из општине без пријаве и одобрења.

У окружним варошима и у вароши Београду председатељ не може се без одобрења надзорне власти никуд из општине удалити на дуже време од двадесет и чегире сахата: по варошицама и селима, не може се без одобрења надзорне власти удалити на дуже време од три дана, но и тада треба да извести о свом одласку свог законог заступника.

Осуство до месец дана даје председатељу надзорна власт, а за осуство дуже од тога времена потребно је одобрење више власти.

Кад председатељ добије овако осуство, или је спречен другим узроком, да дужност своју врши, надзорна власт одређује, ко ће га од чланова општинског суда, или од одборника заступати у дужности. За краће пак време заступаће га старији по избору члан општинског суда.

Председатељ даје члановима општинског суда и званичницима општинским осуство у варошима до три, а у варошицама и селима до седам дана; за дуже осуство потребно је одобрење надзорне власти.

Ово, што је казано за чланове општинског суда, важи и за помоћнике кметовске.

Члана суда, ако је потребно, заступа члан одбора, кога председатељ на то одреди.

Свагда, кад кметовски помоћник добије осуство, власт, која осуство одобрава, одредиће у једно, ко ће га за то време у дужности заступати.

Ономе, ко је одређен, да заступа у дужности осуствујућег председатеља или члана општинског суда, или помоћника кметовског, кад то вршење дужности траје дуже од десет дана, даје се накнада. Та накнада припада само онима, који не врше никакву другу платежну службу и равна је плати онога, кога се дужност врши. Ономе, коме се осуство од дужности због болести даје, тећи ће плата и за време осуства, а у свим другим случајима осуства плата престаје.

Чл. 48.

Општински писар води протокол о радњи општинског суда и исти заједно с председатељем потписује. Он саставља сва писмена, која се издају или куд шаљу у име општинске власти, израђује решења општинског суда и све објаве и у опште води бригу о целом писмоводству општинском и општинској архиви.

Сва писмена, која се издају у име општинске власти, поред председатеља и писар премапотписује.

Осим тога општински писар ради и све оне послове, које му одреди председатељ општинског суда. А у селским општинама он врши и послове местне поште.

Општински писар, при ступању у званије, полаже заклетву у општинском суду, да ће владајућем Књазу веран бити, и да ће дужност своју по законима и законим наредбама претпостављених му власти тачно и савесно отправљати.

IV

О п ш т и н с к и о д б о р

Чл. 49.

Ради редовног заступања општинских интереса и ради надгледања делања општинског суда, у свакој општини постоји општински одбор.

Чл. 50.

Поред кмета, као председатеља и чланова општинског суда, одбор састављају:

1., У варошима неокружним, варошицама и селским општинама, које имају мање од триста глава данак плаћајућих, осам одборника.

2., У истим општинама, где је број глава, које данак плаћају, преко триста, а мањи од пет стотина, дванаест одборника.

3., А где је преко пет стотина глава, шестнаест одборника.

4., У окружним варошима такође шестнаест.

5., А у вароши Београду тридесет и два одборника.

Чл. 51.

Председатељ општинског суда у једно је и председатељ општинског одбора.

Но кад би одбор дејствовао по чл. 64. или по 1-вој тачки чл. 65, како председатељ тако и чланови општинског суда имају се за то време удалити из седанија одбора, у коме ће случају председавати најстарији по избору одборник.

Председатељ је дужан старати се, да се у одбору одржи поредак и да се одбор у свом делању придржава законих прописа.

У случају том, да перед у одбору обвлада, или да се почне саветовати о предметима, који по овом закону не спадају у његову надлежност, председатељ изјављује, да је седаније прекинуто и после те изјаве никакво решење одборника нема законе силе.

Чл. 52.

Сваки, који има право гласања на општинском збору и има непокретних добара у Србији, може бити изабран за одборника.

Чл. 53.

Не могу бити изабрани за одборнике :

1., Чиновници надлежатељства, који над општинцом непосредно надзиравају.

2., Општински званичници под платом (осим председатеља и чланова општинског суда), у чему се и свештеници и учитељи јавних школа подразумевају, као и општински и других надлежательства служитељи.

3., сродници до другог степена.

Ако су овакови сродници случајно изабрани, старији по избору узима се за одборника.

Државни чиновници, осим оних под 1., могу се примити за одборника само по одобрењу својих надлежних министара.

Чл. 54.

Кад се бирају одборници, изабраће се у једно и њихови замењеници, који ће долазити у одбор само онда, кад их председатељ позове.

Замењеници позивају се у одбор редом, кад се не могу да се довољан број одборника скупи, да би одбор могао држати своја саветовања.

Број замењеника треба да је раван половини чланова одбора, не рачунајући ту и чланове општинског суда.

Чл. 55.

Избор одборника и замењеника важи за четири године у застојце; али свагда после две године половина одборника иступа из одбора, а који ће одборници у једно време изабрани иступити, решава се коцком.

Пређашњи одборници и замењеници могу бити на ново изабрани.

Чл. 56.

Одборници и замењеници при ступању у своју дужност, заветују се свечано пред општинским судом, да ће владајућем Њазу и стачаству верни бити, да ће тачно и савестно отирављати своју дужност као одборници, и да ће се искрено старати о општинским интересима.

Чл. 57.

Изабрани за одборнике и замењенике немају никакву плату од општине.

Чл. 58.

Сваки члан општине, који буде изабран за одборника, или замењеника, дужан је примити се тога избора и отправљати дужности одборника за време, за које је изабран.

Избора се пак не морају примити :

- 1., они, који су навршили шездесет година.
- 2., они, који због дуготрајуће болести и слабости нису у стању вршити дужност одборника.
- 3., они чланови општине, који се по свом редовном занимању већином налазе на страни или на путу.
- 4., државни чиновници у служби находећи се, и
- 5., они, који су били одборници и замењеници за прве четири године после тога, кад су престали бити одборници.

Чл. 59.

Разлоге оних чланова општине, који су тачки 1., 2., 3. и 5. чл. 58. спомепути, прегледа и уважава општински суд, и кад те разлоге уважи, онда се по наредби надзорне власти или бирају нови одборници на њихово место, или одбор замењеницима попуњава број одборника.

Ако општински суд не уважи разлоге истих чланова, они се могу противу тога жалити надзорној власти, која их, према важности разлога, може разрешити од дужности одборника, али докле се не разреши, дужни су вршити своје дужности као одборници и замењеници.

Чл. 60.

Кад које лице, осим оних у чл. 58. именованих, не би хтело примити се дужности одборника и замењеника, дужно

је тога ради најдаље за осам дана после саопштеног му избора, поднети молбу општинском суду, а у селима надзорној власти, с назначењем узрока, због којих не може да се прими избора. Према важности разлога дотична ће власт или молбу угажити, у ком се случају има други за одборника или замењеника изабрати, или ће молитеља решењем одбити. Ако је молитељ решењем одбијен, па опет не ће да се поверене му дужности прими, казниће се повчано, и то по селима до десет талира, по варошима и варошицама до двадесет талира, и опет се мора дужности примити.

Казну ову изриче и извршава у варошима и варошицама општински суд, а у селима надзорна власт, а новци од исте казне утичу у оба случаја у општинску касу.

Чл. 61.

Све, што је у члану 58., 59. и 60. казано за одборнике, важи и за избор црвених татора и старатеља, и за друге подобне дужности, које чланови општине бесплатно врше.

Чл. 62.

Одбор се скупља у заседације на позив председатеља, или по своме закључењу.

Дани, кад се држе редовна заседанија, имају се напред објавити.

Чл. 63.

Одбор према свом опредељењу у нешто контролира радњу општинског суда, а у нешто сам дејствује у неким предметима.

Чл. 64.

Све, што општински суд има по решењу општинског одбора да уради, подлежи надзору одбора, који кад је незадовољан радњом општинског суда, жали се на исти надзорној власти.

Чл. 65.

Општински одбор као власт, која контролира радњу општинског суда, ради поглавито ове послове :

1., прима од суда и прегледа општинске рачуне и испитује, да ли су сви издаци по закону и на основу решења одбора општинског учињени.

Ради прегледања рачуна одбор може из своје средине два или више чланова одредити, да рачуне промотре.

Које рачуне одбор одобри, ти се шаљу на даљу потврду надзорној власти.

Нађе ли пак одбор у рачунима неисправност, он тражи од суда потребна објашњења, а ако се ни с њима не задовољи, доставља ствар са својим примедбама надзорној власти.

Што у односу на општинске рачуне нареди министар финансије, то се има у општини да изврши.

2., прегледа, измеђује и одобрава буџет општинских прихода и расхода.

3., узима у претрес предлоге, које му доставља општински суд.

4., овлашћује општински суд, да у ванредним приликама може у име општине и без одбора општинске ствари решавати.

5., Доноси своја решења по свима оним предметима, који су упућени општини, а за које се изреком не каже, да их може коначно општински суд решити.

Чл. 66.

Садејствовање и пристајање одбора потребно је :

1., да се може из општинске касе на неку потребу учинити издатак, који није у буџету.

2., да се заведе неко ново општинско звање, или да се умножи број општинских званичника и служитеља.

3., да се ко овласти, да може општину у парницама пред судом заступати.

4., да се одобри куповина и продаја као и давање под закуп непокретних добара.

Без одобрења законодавне власти ни једна општина не може од свог непокретног имања ништа отуђити.

О давању општинских земаља оскудним, као и о општинској шуми и потесу постоје особена правила.

5., да се општина може задужити, потребно је решење законодавне власти, (види устројство државног савета од 17 августа 1861 год. ^{ВВр. 1857}_{СВр. 1577} Збор. XIV. стр. 156. у § 3. тач. д.)

6., да се предузму ма какве општинске грађевине, ако трошак за исте у варошима и варошицама износи више од педесет, а у селским општинама више од пет дуката цесарских.

7., да се на општину разреже прирез, или иначе да се општина прими ма каквог терета, који би имали теглити или поједини житељи општине, или сама општина.

Одбор садејствује с општинским судом, да се прирези и други терети, по смислу закона на поједине разрежу.

У случају том, кад треба да се какав јавни посао уради, за који је потребан већи број људи и подвозних ерестава, одбор у име општине наређује, како да се та потреба подмири општим радом.

У оваквим случајима дужан је радити сваки житељ општине, који подлежи плаћању државног пореза.

Државни чиновници, свештена лица, учитељи, општински званичници, служитељи књажевог двора, као и општински и државни служитељи не раде лично, него се откупљују новцем по одређеној такси, или шаљу у место себе друго лице, које је за рад способно.

А и остали житељи општине могу место себе послати лице за рад способно, а по одобрењу општинског суда могу се и новцем од личног рада откупити по одређеној такси.

У варошима одбор може овластити општински суд, да разрезује терет рада на поједине у ком случају одбор води контролу, да ли се то уредно разрезује.

8., да се удејствује све оно, за шта се у овом закону каже, да је потребно да општина уради, или да она пристане.

9., да се ко прими за члана општине осим случаја, кад ко по закону постаје члан.

Чл. 67.

Општински одбор саветује се и своја закључења издаје о свима предметима, које му упути надзорна власт.

Ако одбор не ће да узме у претрес овакве предмете, или оне предлоге, које му учини општински суд, (тач. 3. чл. 65.) онда надзорна власт, по саслушању суда, подноси ствар на решење дотичном министру и решење овога имаће општински суд извршити.

Чл. 68.

Плату кмету, члановима општинског суда, кметовским помоћницима, писару, као и осталим општинским званичницима и служитељима одбор одређује.

Приликом одређивања плате не могу бити у заседанију одбора они, којима се плата одређује.

Чл. 69.

Ако одбор поменутим лицима одреди малу плату тако, да се због тога не би могло наћи лице способно за исте послове, или да људи, на које падне избор, не могу отуда живити пристојно, а вршењем општинске дужности морају

своје приватне послове напустити, у том случају, ако одбор ни после учињене му примедбе од стране надзорне власти, не би одредио већу плату, онда надзорна власт, на предлог општинског суда, представља ствар на решење министру финансије.

Решење, које министар финансије у споразумљењу с министром унутрашњих дела по овоме изда, обавезно је за општину.

Но плате општинским званичницима, које би се решењем министра одредиле, без саизвољења одбора, могу највише толике бити, да за кметове као председатеље и писаре по пет гроша чаршијских, за чланове општинског суда и помоћнике кметовске по три гроша чаршијска, рачунећи на главу пореску, терета превазићи не смеду.

Чл. 70.

Кад одбор општински дозна и уври се, да је председатељ или члан општинског суда, или кметовски помоћник небрежљив, неспособан, или неискрен у вршењу поверене му дужности, чини надлежне кораке код надзорне власти, или да се такво лице дисциплинарно казни, или да се у место њега друго избере, а надзорна власт извидиће ствар, и ако пађе да има кривице, казниће кривца, а према важности кривице и званија га лишити.

Чл. 71.

Да би одбор могао издати какво решење, треба да у заседанију одбора присуствује две трећине одборника, не рачунајући у то чланове општинског суда.

Чл. 72.

Ако је одбор по други пут због једног истог предмета сазван, ствар решавају они чланови, који у заседаније тада дођу, ако је ту бар трећина одборника.

Чл. 73.

У општинском одбору узима се, да је оно решено, на што пристаје половина и бар један више од одборника, који су у заседанију. Кад су гласови на једнако подељени, узима се да је оно одбор решио, на којој је страни председатељ.

Чл. 74.

Кад се предмет саветовања одбора тиче приватних интереса ког одборника, онда такви одборник не ће моћи учествовати у саветовању истог предмета.

То исто важи и за председатеља и чланове општинског суда, у ком случају председатеља заступа један од чланова суда, а кад из истих узрока ни они не могу учествовати у саветовању одбора, онда најстарији по избору одборник.

Чл. 75.

У заседаније општинског одбора дужни су долазити сви одборници. Који не би могао доћи, мора то за време јавити председатељу, како би место одборника могао познати кога од замењеника.

Који одборник или замењеник не оправда код општинског суда свој изостанак, а није председатељу јавио, да не може доћи у заседаније или је јавио а докаже се да није имао узрока, биће у селима повчапо од једног до шест цванцика, а у варошима и варошицама од једног до пет талира кажњен, коју казну одређује општински суд, по правилима, која ће сам одбор у овоме имати поставити. Новци утичу у општинску касу.

Исто тако биће кажњен и онај одборник или замењеник, који из заседанија пре свршетка оде, а не може да се оправда.

V

Надзор државне власти над општинама

Чл. 76.

Општине и општинске власти стоје под врховним надзором државног правитељства, које преко својих дотичних надлежатељства извршава и упражњава тај надзор, по сили кога оно има право сва она закључења збора, одбора, или суда општинског задржати од извршења, па и уништити, која би била противна постојећим законима, или би вређала интересе државне и општинске.

Она закључења општинских власти, која по овоме закону потребују одобрење надзорне власти, не могу се извршити, док не буду надлежном надзорном влашћу размотрена и одобрена.

Што надзорна власт нареди, општински суд извршава, а општина после тога може се на наредбу надзорне власти даље жалити.

Чл. 77.

Варош Београд стоји под непосредним надзором управитељства вароши Београда; окружне вароши стоје под непосредним надзором дотичног начелничества окружног, а све остале општине стоје под непосредним надзором среских власти.

Све пак општине само се преко својих непосредних власти односе вишим властима.

Чл. 78.

Свака општина дужна је у почетку рачунске године саставити предрачун својих годишњих прихода и расхода (буџет), и по њему своје приходе прикупљати и расходе исплаћивати. Буџет се у течају првих петнаест дана рачунске

године вишој власти доставља само знања ради, ако он суму од 1000 гроша пореских не превазилази; ако је пак сума већа од 1000 гроша пореских, важеће буџета зависи од одобрења надзорне власти. Буџет до 3000 гроша пореских одобрава среска власт, буџет до 10.000 гроша пореских одобрава окружно начелничество, а буџети преко 10.000 гроша пореских шаљу се министру финансије на одобрење.

У сваком годишњем буџету треба ставити један кредит за подмирење оногодишњих непредвиђених потреба, који не може већи бити од једне десете части целе буџетске суме. Из овог кредита могу општине по решењу одбора, без претходног одобрења надзорне власти, за поједине потребе, изумимајући на плате служитеља, трошити онолико гроша, колико у општини глава пореских има. За веће издатке морају тражити одобрење надлежне надзорне власти.

Закључне рачуне с књигама и документима о свима приходима и расходима општинским подноси одбор на преглед и одобрење надзорној власти, које се надлежност за то у овом реду поставља: рачуне, за којих буџете није потребно одобрење надзорне власти, прегледа среска власт; оне, где је потребно одобрење ове власти, прегледа окружно начелничество; оне, које одобрава начелничество — управитељство — прегледа министарство финансије; а оне, које одобрава исто министарство, прегледа главна рачунска контрола.

Чл. 79.

Надзорна власт, кад примети неуредност у делању општинске власти, управи општинским имањем и приходима и у вршењу званичних послова, она издаје нужна поучења, упуства и настављења, или иначе, према стању ствари, чини са своје стране нужне кораке, да се тим неправилностима и неуредностима стане на пут.

У хитним случајевима надзорна власт сама непосредно одређује, шта треба, да би се неуредностима и неправилностима у општинским пословима стало на пут; и о свом наређењу извештава своју вишу власт, а и општински одбор, у колико то у круг делања одбора спада.

Чл. 80.

Кад се председатељ, члан, писар, или други који званичник општинског суда, или помоћник кметовски, покаже небрежљив, неспособан или неискрен у вршењу поверених му дужности, онда непосредно надзорна власт, према стању ствари, казни такво лице укором или губитком плате до петнаест дана, у ком случају новчана казна улази у општинску касу; а може га сама, према величини оног, рад шта се окривљује, и са званија уклонити, ако је надлежна била за одобрење избора његовог, иначе чини о томе предлог оној власти, која избор истог званичника по овоме закону одобрава.

Чл. 81.

У хитним случајима, и кад би штетно и по све опасно било за интересе државне или општинске оставити општинске званичнике у дужности, председатеља може и сама непосредна надзорна власт на своју одговорност, а остале званичнике општинског суда, општински суд с општинског званија уклонити, па накнадно тражити за то одобрење.

Чл. 82.

У случају том, кад има да се који општински званичник уклони од дужности, власт, која га уклања, стара се о томе, ко ће за време вршити послове, које је отправљао званичник са званија уклоњени, и у једно наредиће све, што треба, да се општина не оштети, и да се послови у општини уредно отправљају.

Чл. 83.

Надзорна власт може посредством свог чиновника присуствовати у заседањима општинског збора и одбора, и где би се потреба показала, мере предузети за одржање реда.

Чл. 84.

Жалбе и тужбе против општинских власти подносе се надзорној власти, најдаље за четрнаест дана, после тога, како је издата наредба, која је дала повода и основа жалби и тужби.

А што се тиче жалби и тужби против општинских судова по части суђења, важи особити закон.

Чл. 85.

Овај закон ступа у живот 1 августа текуће године, и тада губе силу:

1, привремено устројеније и круг делатности примителних судова, издано попечитељством правосудија од 17 јунија 1839 год. (Зб. I. стр. 236.)

2, настављења од 8 јулија 1839 год. $\frac{\text{НБр. 442}}{\text{СБр. 1020}}$ под 3. за села и општине (Зб. I. стр. 86.)

3, устројеније општина од 13 јулија 1839 год. $\frac{\text{ВБр. 440}}{\text{СБр. 1024}}$ (Зб. I. стр. 94.)

4, уредба о бирању кметова и њиховој плати и дужностима од 23 марта 1840 године $\frac{\text{ВБр. 221}}{\text{СБр. 287}}$ (Зб. I. стр. 201.)

5, највише решење од 20 децембра 1841 год. ВМ 1730 (Зб. II. стр. 158.)

6, највише решење од 26 септембра 1848 год. ВМ 1397 тач. 20. о збацивању кметова (Зб. IV. стр. 182.)

7, највише решење од 9 јулија 1853 године $\frac{\text{ВБр. 660}}{\text{СБр. 657}}$ о издатцима из општинске касе (Зб. VII. стр. 66.)

8, највише решење од 1 септембра 1859 год. ВМ 3886 о томе, како старање о општинским приходима и расходима долази под управу попечитељства финансије (Зб. XII. стр. 64.)

9., највише решење од 3 априла 1862 год. ВМ 435 о заступницима општинара (Зб. XV. стр. 107.)

Препоручујемо нашим министрима : унутрашњих дела и финансије, да овај закон обнародују и о извршењу се његовом старају, властима пак заповедамо, да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покорвају.

24 марта 1866 год.
у Београду.

М. М. ОБРГМОВИЋ, с. р.

(М. П.)

*Видео и ставио печат државни,
чувар печата државног,
министар правде,*

Р. Лешјанин, с. р.

Министар унутрашњих дела,

Н. Христић, с. р.

Министар финансије,

К. Цукић, с. р.